

POSILIJEDIPLOMSKI SPECIJALISTIČKI STUDIJ DRAMSKE PEDAGOGIJE (2022.)

Izvedbeni plan predmeta: DRAMSKI ODGOJ – TEORIJE I PRISTUPI

Opći podaci:

Nositelj i izvoditelj predmeta: dr.sc. Vladimir Krušić

Broj sati nastave: 15 (10 sati predavanja i 5 sati seminara)

Bodovna vrijednost: 4 ECTS boda

Predavanja i priprema za predavanja: 1 bod

Proučavanje literature i pisanje seminara: 2,5 boda

Priprema za ispit i ispit: 0,5 bodova

Teme predavanja po terminima:

1.10. 9,00 – 12,00

1. **Osnovni pojmovi dramskoga odgoja i pedagogije:** kazalište; drama; dramska sposobnost; dramski izraz; dramska aktivnost; dramski/kazališni medij; primijenjeno kazalište / drama / izvedba.

Uvodna lektira:

- Krušić, Vlado. 2006. *Što sve može drama?* U: *Dramski odgoj*, 12-13, 7: 23-25. Zagreb: Hrvatski centar za dramski odgoj. Dostupno na: <http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/2009/08/Dramski-odgoj-4-2006.pdf>

- Krušić, Vladimir. 2018. „Paradigme moderne hrvatske dramske pedagogije“. U: *Kazalište i pedagogija. Ideje, koncepti i shvaćanja odgojnih funkcija kazališnog/dramskog medija u hrvatskoj kulturi i pedagogiji 19. i 20. stoljeća*. Zagreb : Disput-HCDO.

Lektira za daljnje čitanje:

- Hodgson, John, Ed. 1972. *The Uses of Drama. Sources giving a background to acting as a social and educational force*. London. Eyre Methuen Ltd.

- Fischer-Lichte, Erika. 2015. *Semiotika kazališta. (Uvod. 1.Kazalište kao kulturni sustav. 2.Kazališni kôd. 5.Kazalište kao semiotički sustav. 5.1.Osobitost kazališnog znaka. 5.3.Kazališna komunikacija. 5.4.“Kazališnost“)*. Disput. Zagreb.

15.10. 9,00 – 11,00

2. **Dramska forma i njezine sastavnice:** Procesno svojstvo dramske forme. Strukturiranje dramske forme u različitim kontekstima (u kazališnom stvaranju te u dramskopedagoškom radu).

Uvodna lektira:

- O'Toole, J. 1992. *The Process of Drama (: Introduction)*

Lektira za daljnje čitanje:

- Ubersfeld, Anne. 1982. *Čitanje pozorišta*. Vuk Karadžić. Beograd.

5.11. 9,00 – 11,00

3. **Ključni pojmovi i kategorije dramskopedagoške metodike:** Dječja dramska igra; igranje uloga; gluma; stupnjevi dramskog igranja i oblikovanja uloge. Glavne metode i žanrovi dramske pedagogije.

Uvodna lektira:

- Gruić, I. - Vignjević, J. - Rimac Jurinović, M. 2018. *Kazališna/dramska umjetnost u odgojno-obrazovnom procesu: prijedlog klasifikacije i pojmovnika*. U: *Višejezičnost i višekulturalnost kao izazov u obrazovanju danas i sutra*. Zagreb : Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 119-128.
- Krušić, Vlado. 2014. *Uloga i gluma (Metodički list)*

Lektira za daljnje čitanje:

- Gruić, Iva. 2002. *Prolaz u zamišljeni svijet - Procesna drama ili drama u nastajanju*. Zagreb: Golden marketing.
- Duran, Mirjana. 2003. *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Čubrilo, Snježana, Vladimir Krušić, Maša Rimac Jurinović. 2017. *Odgoj za građanstvo, odgoj za život. Priručnik aktivnih metoda za građanski odgoj i obrazovanje s primjerima dobre prakse*. Zagreb: HCDO – Školska knjiga. (Dostupno na: http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/downloads/2017/03/P91557_Odgoj_za_građanstvo.pdf)

3.12. 9,00 – 11,00

4. **Paradigme suvremene dramske pedagogije 1:** Od dječje dramske igre do dječje drame (*Child Drama*) P. Sladea i kreativne drame (*Creative Drama*) W. Ward. *Kreativna drama i dječje kazalište/kazalište mladih* (Zvezdana Ladika).

Uvodna lektira:

- Krušić, Vladimir. 2018. „Paradigme moderne hrvatske dramske pedagogije“. U: *Kazalište i pedagogija. Ideje, koncepti i shvaćanja odgojnih funkcija kazališnog/dramskog medija u hrvatskoj kulturi i pedagogiji 19. i 20. stoljeća*. Zagreb : Disput-HCDO.
- Krušić, Vladimir. 2020. „Dramski odgoj i pedagogija u raznim europskim kulturnim i pedagoškim tradicijama“. U: *Kako dramsko izražavanje doprinosi kvaliteti poučavanja*. 3. Znanstveno-umjetnički simpozij s međunarodnim sudjelovanjem. Zbornik radova. 29. – 31. kolovoza 2019. Zagreb. Ur. Iva Gruić, Maša Rimac Jurinović. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/2022/02/V.-Krusic_Dramski-odgoj-i-pedagogija-u-raznim-tradicijama.pdf

Lektira za daljnje čitanje:

- Slade, P. 1958. *An Introduction to Child Drama (Poglavlje 1: General Principles)*
- Ward, Winifred. 1957. *Playmaking With Children*. Appleton-Century-Crofts, N.Y.

10.12. 15,00 – 17,00

5. **Paradigme suvremene dramske pedagogije 2:** Britanski pokret drame za odgoj (*Drama in Education – DiE*). Kazalište za odgoj (*Theatre in Education – TiE*). Prijepori teorije i prakse: Drama za odgoj ili odgoj za dramu?

Uvodna lektira:

- Krušić, Vladimir. 2020. „Dramski odgoj i pedagogija u raznim europskim kulturnim i pedagoškim tradicijama“. U: *Kako dramsko izražavanje doprinosi kvaliteti poučavanja*. 3. Znanstveno-umjetnički simpozij s međunarodnim sudjelovanjem. Zbornik radova. 29. – 31. kolovoza 2019. Zagreb. Ur. Iva Gruić, Maša Rimac Jurinović. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. (Članak je dostupan i na poveznici http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/2022/02/V.-Krusic_Dramski-odgoj-i-pedagogija-u-raznim-tradicijama.pdf)

Lektira za daljnje čitanje:

- Fleming, Michael. 1994. *Starting Drama Teaching (poglavlje 1 - Teaching drama: Balancing Perspectives)*
- Jackson, Tony (Ed.). 1993. *Learning Through Theatre (Part I: Identifying Theatre in Education)*
- Lewicki, Tadeusz. 1995. *Theatre/drama in education in the United Kingdom, Italy and Poland*. Durham theses, Durham University.

14.1. 15,00 – 17,00

6. **Paradigme suvremene dramske pedagogije 3:** Kazalište kao medij učenja i podučavanja: dječje kazalište / kazalište mladih; školsko kazalište; epski teatar i poučni komadi B. Brechta; kazalište za razvoj i društvenu promjenu; kazalište male zajednice; kazalište potlačenih

Uvodna lektira:

- Ivkanec, Tomislav. 1906. *Dramsko prikazivanje u školi* (enciklopedijski članak)
- Jackson, Anthony. 2011. „Participatory Forms of Educational Theatre“. U: *Key Concepts in Theatre/Drama Education*. Ur. S. Schonmann.

Lektira za daljnje čitanje:

- Lippert, Elinor. 2003. *Schultheater (Školsko kazalište, prevedeni članak)*. U *Wörterbuch der Theaterpädagogik*. Berlin-Milow. Schibri-Verlag
- Brecht, B. 1982. *Dramski tekstovi II*. (Bilješka *Poučci*, str. 344 – 361)
- *The Collective Encounters Manifesto*. www.collective-encounters.org.uk
- Krušić, Vlado, ur. 2007. *Ne raspravljaj, igranj! Priručnik forum-kazališta*. Zagreb: Hrvatski centar za dramski odgoj – Pili-poslovi.

21.1. 16,00 – 18,00

7. **Dramski odgoj i pedagogija u Hrvatskoj danas i perspektive razvoja** (postojeća shvaćanja i koncepti rada u formalnom i neformalnom odgoju i obrazovanju; mjesto i status u kurikulumima)

Uvodna lektira:

- Gruić, I. - Vignjević, J. - Rimac Jurinović, M. 2018. „Kazališna/dramska umjetnost u odgojno-obrazovnom procesu: prijedlog klasifikacije i pojmovnika“. U: *Višejezičnost i višekulturalnost kao izazov u obrazovanju danas i sutra*. Zagreb : Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 119-128
- Čubrilo, Snježana - Krušić, Vladimir - Župan Vuksan, Željka. 2020. *Kurikulum nastavnog predmeta dramski odgoj za srednje škole. (Prijedlog)* [A. Svrha i opis nastavnog predmeta dramski odgoj. B. Odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja predmeta dramski odgoj (dramska umjetnost). C. Struktura – domene predmetnog kurikuluma.] Zagreb. Hrvatski centar za dramski odgoj. <http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/2020/03/Prijedlog-Kurikulum-predmeta-Dramski-odgoj-za-srednje-skole.pdf>

Popis literature:

- Batušić, Nikola i Švacov, Vladan. 1983. *Drama, dramaturgija, kazalište*. U: Škreb, Z. i Stamać, A. (ur.) *Uvod u književnost (zbornik)*, Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
- Boal, Augusto. 2009. *Igre za glumce i ne-glumce*. HCDO-Pili poslovi. Zagreb.
- Bolton, Gavin. 1986. *Acting in Classroom Drama. A Critical Analysis*. London, Trentham Books in association with the University of Central England.
- Čubrilo, S., Krušić, V. i Rimac Jurinović, M. 2017. *Odgoj za građanstvo, odgoj za život – Priručnik aktivnih metoda za građanski odgoj i obrazovanje s primjerima dobre prakse*. Zagreb. HCDO – Školska knjiga. http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/downloads/2017/03/P91557_Odgoj_za_građanstvo.pdf
- Duran, Mirjana. 2003. *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Fischer-Lichte, Erika. 2015. *Semiotika kazališta*. Disput. Zagreb.
- Fleming, Michael. 1994. *Starting Drama Teaching*. London. David Fulton Publishers.
- Fleming, Michael. 1997. : *The Art of Drama Teaching*. London. David Fulton Publishers.
- Gruić, Iva. 2002. *Prolaz u zamišljeni svijet - Procesna drama ili drama u nastajanju*. Zagreb: Golden marketing.
- Gruić, I. - Vignjević, J. - Rimac Jurinović, M. 2018. *Kazališna/dramska umjetnost u odgojno-obrazovnom procesu: prijedlog klasifikacije i pojmovnika*. U: *Višejezičnost i višekulturalnost kao izazov u obrazovanju danas i sutra*. Zagreb : Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 119-128
- Hodgson, John, Ed. 1972. *The Uses of Drama. Sources giving a background to acting as a social and educational force*. London. Eyre Methuen Ltd.
- Heathcote, Dorothy i Bolton, Gavin. 1995. *Drama for learning*, Portsmouth: Heinemann.

- Hornbrook, David. 1991. *Education in Drama: Casting the Dramatic Curriculum*. London: The Falmer Press.
- Jackson, Tony. 1993. *Learning Through Theatre. New Perspectives on Theatre in Education*. London & New York: Routledge.
- Krušić, Vladimir. 2018. *Kazalište i pedagogija*. Zagreb : Disput-HCDO.
- Krušić, Vlado, ur. 2007. *Ne raspravljaj, igranj! Priručnik forum-kazališta*. Zagreb: Hrvatski centar za dramski odgoj – Pili-poslovi.
- Krušić, Vladimir. 2020. „Dramski odgoj i pedagogija u raznim europskim kulturnim i pedagoškim tradicijama“. U: *Kako dramsko izražavanje doprinosi kvaliteti poučavanja*. 3. Znanstveno-umjetnički simpozij s međunarodnim sudjelovanjem. Zbornik radova. 29. – 31. kolovoza 2019. Zagreb. Ur. Iva Gruić, Maša Rimac Jurinović. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Članak je dostupan i na poveznici http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/2022/02/V.-Krusic_Dramski-odgoj-i-pedagogija-u-raznim-tradicijama.pdf
- Krušić, Vlado. 2006. *Što sve može drama?* U: *Dramski odgoj, 12-13, 7: 23-25*. Zagreb: Hrvatski centar za dramski odgoj.
- Ladika, Zvezdana. 1970. *Dijete i scenska umjetnost*. Zagreb: Školska knjiga.
- Lukić, D. 2016. *Uvod u Primijenjeno kazalište/ Čije je kazalište?* Leykam international-Akademija dramske umjetnosti. Zagreb.
- Morgan, Norah i Saxton, Juliana. 1989. *Teaching Drama. A mind of many wonders*. Stanley Thornes Publishers.
- Neelands, Jonothan. 1990. *Structuring Drama Work. A handbook of available forms in theatre and drama*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Nicholson, Helen. 2005. *Applied Drama. The Gift of Theatre*. Palgrave Macmillan.
- Nicholson, Helen. 2011. *Theatre, Education and Performance*. Palgrave Macmillan.
- O'Neill, Cecily. 1995. *Drama Worlds. A Framework for Process Drama*. Portsmouth: Heinemann.
- O'Toole, John. 1992. *The Process of Drama - Negotiating Art and Meaning*. London. Routledge.
- Pavis, Patrice. 2004. *Pojmovnik teatra*. Zagreb. Izdanja Antibarbarus.
- Schonmann, Shifra, Ed. 2011. *Key Concepts in Theatre /Drama Education*. Rotterdam/Boston/Taipei: Sense Publishers.
- Slade, Peter. 1958. *An Introduction to Child Drama*. University of London Press. London.
- Smjernice za umjetnički odgoj <http://www.hcdo.hr/dokumenti/smjernice-unesco-a-za-umjetnicki-odgoj/>
- Švacov, Vladan. 1976. *Temelji dramaturgije*. Školska knjiga. Zagreb.
- Ubersfeld, Anne. 1982. *Čitanje pozorišta*. Vuk Karadžić. Beograd.
- Ward, Winifred. 1957. *Playmaking With Children*. Appleton-Century-Crofts, N.Y.
- Way, B. 1967./1998. *Development through Drama*. Humanity Books. Amherst. New York.

Dopunska literatura:

- Aristotel. 2005. *O pjesničkom umijeću*. Školska knjiga. Zagreb.
- Boal, Augusto. 2016. *Estetika potlačenih*. Istarsko narodno kazalište. Pula.
- Brecht, Bertolt. 1966. *Dijalektika u teatru*. Ur. D. Suvin. Nolit. Beograd.
- Brecht, Bertolt. 1982. *Dramski tekstovi II*. Centar za kulturnu djelatnost. Zagreb.
- Bolton, Gavin. 2010. *Essential Writings*. Trentham Books Publishers. Stoke on Trent.
- Carlson, Marvin. 1996-1997. *Kazališne teorije 1-3*. Zagreb. Hrvatski centar ITI.
- Courtney, Richard. 1989. *Play, Drama & Thought*. Toronto. Simon & Pierre.
- Čubrilo, Snježana - Krušić, Vladimir - Župan Vuksan, Željka. 2020. *Kurikulum nastavnog predmeta dramski odgoj za srednje škole. (Prijedlog)* Zagreb. Hrvatski centar za dramski odgoj. <http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/2020/03/Prijedlog-Kurikulum-predmeta-Dramski-odgoj-za-srednje-skole.pdf>

- Gruić, Iva - Rimac Jurinović, Maša – Vukojević, Zrinka (ur.). 2018. *Zbornik radova 2. znanstveno-umjetničkog simpozija o dramskom odgoju 'Poticanje kvalitete u dramskom stvaralaštvu'*. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Haseman, Brad – O'Toole, John. 1991. *Dramawise. An introduction to the elements of drama*. Heinemann Educational Australia.
- Hornbrook, David. 1989/1998. *Education and Dramatic Art*. Routledge. New York.
- Izzo, Gary. 1998. *Acting Interactive Theatre. A Handbook*. Heinemann. Portsmouth
- Jackson, Tony. (Ed.). 1993. *Learning Through Theatre. New Perspectives on Theatre in Education*. Routledge. London, New York.
- Johnstone, Keith. 1981. *Impro. Improvisation and the Theatre*. Eyre Methuen. London.
- Krušić, Vladimir. 2018. „Paradigme moderne hrvatske dramske pedagogije“. U *Kazalište i pedagogija. Ideje, koncepti i shvaćanja odgojnih funkcija kazališnog/dramskog medija u hrvatskoj kulturi i pedagogiji 19. i 20. stoljeća*. Zagreb : Disput-HCDO.
- Krušić, Vlado. 2014. *Okvir za različitost*. U: *Scena – Časopis za pozorišnu umetnost* 50/1-2: 56-61. Novi Sad.
- Krušić, Vlado. (ur.). 2007. *Ne raspravljaj, igranj! Priručnik forum-kazališta*. HCDO-Pili poslovi. Zagreb.
- Krušić, Vlado. 2015. *Umjetnički odgoj – što je to i čemu služi?* U: *Zbornik radova simpozija Umjetnik kao pedagog pred izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera. Osijek.
- Lewicki, Tadeusz. 1995. *Theatre/drama in education in the United Kingdom, Italy and Poland*. Durham theses, Durham University.
- Lehmann, H.-T. 2004. *Postdramsko kazalište*. Centar za dramsku umjetnost. Zagreb.
- Lippert, Elinor. 2003. *Schultheater (Školsko kazalište, prevedeni članak)*. U *Wörterbuch der Theaterpädagogik*. Berlin-Milow. Schibri-Verlag.
- Lukić, Darko. 2011. *Kazalište u svom okruženju*. Zagreb. Leykam International.
- McCaslin, Nellie. 2006. *Creative Drama in the Classroom and Beyond*. New York University.
- Melchinger, Siegfried 1989. *Povijest političkog kazališta*. Zagreb : Grafički zavod Hrvatske.
- *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. 2010. Zagreb. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH.
- Nemet Flegar, Željka. 2016. *Kazališna improvizacija, jezik i komunikacija : priručnik za profesionalce, nastavnike, učitelje, studente i entuzijaste*. Osijek : Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
- O'Toole, John. - Stinson, M. - Moore, T. 2009. *Drama and Curriculum - A Giant at the Door*. Springer.
- Reiss, J. - Mieruch, G. 2003. „Darstellendes Spiel“ („Predstavljačka igra“, prevedeni članak). U *Wörterbuch der Theaterpädagogik*. Berlin-Milow. Schibri-Verlag.
- Richardson, Michael. 2015. *Youth Theatre: Drama for Life*. Routledge.
- Roy, F. 2009. *Les caractéristiques et l'évolution du théâtre pour le développement en Afrique noire francophone: le cas du Burkina Faso*. Université du Québec à Montréal.
- Slade, P. 1954. *Child Drama*. University of London Press. London.
- Suvin, Darko, ur. 1970. *Uvod u Brechta*. Zagreb : Školska knjiga.
- Thornton, Sarah. 2012. „What is Theatre for Social Change?“ U: *From the Personal to the Political: Theatre for Social Change in the 21st Century with particular reference to the work of Collective Encounters: a review of relevant literature*. Liverpool: Collective Encounters' Research Lab.
- „The Collective Encounters Manifesto“. www.collective-encounters.org.uk
- Pfister, Manfred. 1998. *Drama: teorija i analiza*. Hrvatski centar ITI. Zagreb.
- *Smjernice za umjetnički odgoj*. 2006. Dokument Svjetske konferencije o umjetničkom odgoju: Oblikovanje stvaralačkih mogućnosti za 21. stoljeće. UNESCO. Lisabon. <http://www.hcdo.hr/dokumenti/smjernice-unesco-a-za-umjetnicki-odgoj/>
- Turner, V. 1989. *Od rituala do teatra – Ozbilnost ljudske igre*. Zagreb. August Cesarec.
- Vukonić- Žunić, J. - Delaš, B. 2006. *Lutkarski medij u školi* : priručnik za učitelje i voditelje lutkarskih družina. Zagreb : Školska knjiga.
- Zarrilli, Phillip B. (ur.) 1995. *Acting (Re)Considered*. London and New York. Routledge.

Način polaganja ispita:

Da bi pristupili usmenom ispitu, studenti moraju napisati seminarski rad. Upute za pisanje seminarskog rada u prilogu 1.

Prilog 1: Upute za pisanje seminarskoga rada

Temu seminarskoga rada zajednički dogovaramo, a to može biti bilo koji segment ili područje, pojava, problem ili vid prakse i teorije dramskoga odgoja s kojim ste se susreli na teorijskim i praktičnim kolegijima u proteklom semestru ili u svom vlastitom dosadašnjem radu. Od vas se očekuje da odabrani vid, fenomen ili problem definirate, opišete i analizirate u odgovarajućem kontekstu ili kontekstima (sociokulturnom, pedagoškom, teatrološkom, dramatološkom, didaktičko-metodičkom i sl.) te da, ako se radi o problemskoj analizi, iznesete vlastiti stav i zaključke. Tema se obrađuje kao koncept, skup ideja, izdvajaju se postojeće nedoumice (itd.). Konzultiranjem relevantne literature i vlastitim promišljanjem oblikuje se prikaz teme, zastupnika različitih mišljenja i stavova, uključujući i vlastito mišljenje.

Iz Vašeg seminarskog rada mora biti jasno vidljivo kojom ste se stručnom literaturom služili i kojim modelima dramskopedagoškoga rada ste se koristili te kako ih razumijete. Svojim seminarskim radom morate pokazati da ste upoznati s temeljnim stavovima i modelima koje pojedini autori zastupaju ili se njima se bave. To mora biti vidljivo kako iz popisa stručne literature koju ste obvezni priložiti na kraju seminarskoga rada tako i iz teksta Vaše obrade.

Pisanje seminarskoga rada dobra ujedno je priprema za pisanje diplomskoga rada, pa se stoga očekuje da ga napišete po svim pravilima stručno-znanstvenoga pisanja, od pravila citiranja ili preporučavanja različitih stručnih izvora (literature) do poštivanja nekih posebnih zahtjeva stručnoga pisanja kao što su jasnoća strukture i stila, zatim prikladnost pristupa i metodologije te zadovoljavanje formalnih kriterija (ima li rad sve potrebne dijelove, usustavljenu literaturu te je li gramatički i pravopisno usklađen sa standardnojezičnom normom). Ovo su inače standardni kriteriji ocjenjivanja stručnih radova. Ukoliko dobro izvršite ove zahtjeve bit će vam mnogo lakše pisati završni diplomski rad.

Opseg seminarskog rada: 10 kartica (standardna kartica: format A4, 30 redaka, 60 znakova po retku s uračunatim razmacima, tj. 1.800 znakova) ili ukupno približno 18.000 znakova, u što nisu uključene napomene, fusnote i popis literature te slike, tablice i druga građa.

Oblikovanje: Tekst rada oblikuje se fontom Times New Roman ili Calibri, veličine 12, proreda 1.5, uz obostrano poravnanje. U tablicama, napomenama i fusnotama tekst se iskazuje veličinom fonta 10, s proredom 1.0.

Citiranje literature i navođenje bibliografije: prema uputama u dokumentu Citiranje i bibliografija (u prilogu).

Prilog 2: Prijedlog seminarskih tema:

1. Kazalište i dramski odgoj – konceptualne razlike i sličnosti u raznim kulturnim okružjima

- a. Polazište: Ute Pinkert: *The Concept of Theatre in Theatre Pedagogy*, u: Schonmann, S. (ur.) *'Key Concepts in Theatre / Drama Education'*; M. Fleming: *Starting Drama Teaching*, pogl. 1 (*Teaching drama: balancing perspectives*) i *The Art of Drama Teaching*.
- b. Sugerirana literatura: V. Krušić, *Kazalište i pedagogija*; H. Nicholson, *Applied Drama. The Gift of Theatre*; D. Hornbrook, *Education and Dramatic Art*; G. Bolton (*'Acting in Classroom Drama'*)
- c. slobodni odabir dodatnih naslova i smjerova razmišljanja.

- 2. Kazalište i dramski odgoj – poveznice, dodiri i utjecaji na teorijskoj i praktičnoj razini (Brecht, Boal, kazališne avangarde 20. stoljeća, performans, postdramsko kazalište – ili neka druga veza; za seminarski rad odabrati jednu od njih)**
- a. Polazišta: V. Krušić, *Kazalište i pedagogija*; Ute Pinkert: *The Concept of Theatre in Theatre Pedagogy*, u: 'Key Concepts in Theatre / Drama Education'
- b. Sugerirana literatura: Erika Hughes, *Brecht's Lehrstücke and Drama Education* u: 'Key Concepts in Theatre / Drama Education'; B. Brecht, *Dijalektika u teatru*; Bilješka Poučci u: Brecht, *Dramski tekstovi II.*); Bolton ('Acting in Classroom Drama'), E. Fischer Lichte, *Povijest teatra* i/li Manfred Pfister ('Drama, teorija i analiza'), Carlson (*Kazališne teorije I-III*), P. Pavis, *Pojmovnik teatra*
- 3. Konceptualne dihotomije u dramskom odgoju (drama/kazalište, proces/produkt, drama za odgoj/odgoj za dramu, drama: umjetnička forma/pedagoška metoda)**
- a. Polazište: Fleming: *Starting Drama Teaching*, pogl. 1 (Teaching drama: balancing perspectives)
- b. Sugerirana literatura: J. O'Toole, *The Process of Drama*, pogl.1, *The dramatic contexts*; D. Hornbrook, *Education and Dramatic Art*.
- c. slobodni odabir dodatnih naslova i smjerova razmišljanja.
- 4. Dramskopedagoške metode, tehnike i postupci – kategorizacije, ciljevi, varijacije**
- a. Polazište: Gruić, I. - Vignjević, J. - Rimac Jurinović, *Kazališna/dramska umjetnost u odgojno- obrazovnom procesu: prijedlog klasifikacije i pojmovnika*; Neelands, J. (*Structuring Drama Work*);
- b. Sugerirana literatura: – Morgan i Saxton, *5. poglavlje (Strategies and Techniques) u knjizi 'Teaching Drama: A mind of many wonders'*; O'Neill: *Drama Structures*; J. Radetić-Ivetić (ur.), *Igram se, a učim*; V. Lugomer (ur.), *Zamisli, doživi, izrazi*; S. Čubrilo – V. Krušić – M. Rimac-Jurinović, *Odgoj za građanstvo, odgoj za život. (Priručnik)*
- 5. Dramska igra/dramsko igranje – shvaćanja i konceptualizacije u dramskom i kazališnom odgojnom radu**
(simbolička igra ranog djetinjstva; dječja 'kao da' igra; „dječja drama“ P.Sladea; „dramska igra“ u shvaćanjima Z. Ladike; „dramsko prikazivanje“ u starijoj hrvatskoj pedagogiji; 'jeu dramatique' u francuskoj dramskoj/kazališnoj pedagogiji; 'Darstellendes Spiel' u njemačkoj kazališnoj pedagogiji)
- a. Polazište: Fleming: *Starting Drama Teaching*, poglavlje 5 (*Approaches to Drama*);
- b. Sugerirana literatura: M. Duran, *Dijete i igra*, pogl. 1 *Igra* i pogl. 5 *Igra i kognitivni razvoj*; P. Slade, *Child Drama*, (pogl. I. *The Beginnings of Drama. Birth to Five Year*; pogl. II. *Dramatic Play. Five to seven Years*; pogl. III. *Drama and Play*); Ladika, *Dijete i scenska umjetnost*; Gruić, *Prolaz u zamišljeni svijet*; V. Krušić, *Kazalište i pedagogija*; J. Reiss – G. Mieruch *Predstavljačka igra (Darstellendes Spiel)*;
- 6. Kreativni dramski rad s djecom i mladeži u školskom i izvanškolskom okružju – paradigme, ciljevi i učinci**
- a. Polazišta: V. Krušić, *Kazalište i pedagogija*; W. Ward, *Playmaking with Children*; Z. Ladika, *Dijete i scenska lutka*; N. McCasslin, *Creative Drama in the Classroom*; M. Richardson, *Youth Theatre: Drama for Life*;
- b. Sugerirana literatura: V. Spolin, *Improvisation for the Theatre*; A. Scher i Ch. Verrall, *100 + ideja za dramu* i *Novih 100 + ideja za dramu*; J. Radetić-Ivetić (ur.) *Igram se, a učim! – Dramski postupci u nastavi*; Lugomer, V. (ur.), *Zamisli doživi, izrazi! Dramske metode u nastavi hrvatskog jezika*.
- 7. Kazalište i dramski odgoj – posuđivanja iz kazališne riznice na praktičnoj razini** (koje prepoznatljive kazališne postupke (u tekstu ili izvedbi) dramski odgoj koristi i na koji način – odabrati neke i pozabaviti se njima)
- a. Polazište: Fleming: *The Art of Drama Teaching* (autor niže postupke u poznatim dramskim tekstovima i uspoređuje ih s radom u dramskim aktivnostima)

- b. Sugerirana literatura: Martin-Smith, *Looking for Shakespeare: Transformation through Double Framing in the Adolescent Journey* u: *'Key Concepts in Theatre / Drama Education'*; J. O'Toole, *The Process of Drama*; C. O'Neill, *Drama Worlds*
- c. slobodni odabir dodatnih naslova i smjerova razmišljanja.

8. Kazališne poetike odgojnih/pedagoških/prosvjetnih ciljeva (kazalište za odgoj – TiE; političko i 'angažirano' kazalište; epsko kazalište i 'poučci' B. Brechta; 'kazalište potlačenih' A. Boala)

- a. Polazišta: V. Krušić, *Kazalište i pedagogija*; D. Lukić, *Uvod u primijenjeno kazalište*; H. Nicholson, *Applied Drama/Theatre/Performance*,
- b. Sugerirana literatura: T. Jackson, *'Learning Through Theatre' (Part I: Identifying TiE)*; D. Suvin, *Uvod u Brechta*; B. Brecht, *Dijalektika u teatru*; A. Boal, *Theatre of the Oppressed*; A. Boal, *Igre za glumce i ne glumce*; S. Thornton, *What is Theatre for Social Change?*

9. Interaktivnost u kazalištu i dramskom odgoju – oblici i funkcije u raznim vrstama kazališnog i dramskog odgojnog rada

- a. Polazište: T. Jackson, *Participatory Forms od Educational Theatre* (u *Key Concepts*);
- b. Sugerirana literatura: T. Jackson, *'Learning Through Theatre'*; H. Nicholson, *Applied Drama/ Theatre/ Performance* (u *Key Concepts*); Lukić, *Uvod u primijenjeno kazalište*; G. Izzo, *Acting Interactive Theatre*;
- c. Stanje u domaćoj literaturi i produkciji

10. Publika/gledatelji kao čimbenik i funkcija u dramskom odgoju

- a. Polazišta: Razlikovanje između kazališta i drame kako ga definira Brian Way (*'Development through Drama', Uvod*); Fleming: *Starting Drama Teaching, Uvod i poglavlje 1. (Teaching drama: balancing perspectives)*
- b. Što o temi kažu drugi: Mišljenja raznih autora (eksplicitno ili implicitno izrečena) oko dobiti i ograničavanja koje donosi igra pred publikom / za publiku. Sugerirana literatura: Bolton: *'Acting in Classroom Drama' (pogl. 5 Towards A Conceptual Framework for Classroom Acting Behaviour > svi odlomci naslovljeni 'The concept of audience')*; Slade: *'Child Drama', (pogl. III. Drama and Play: Seven to Twelve Years)*; O'Neill: *'Drama Worlds'*
- c. slobodni odabir dodatnih naslova i smjerova razmišljanja.

11. Sastavnice dramske forme: Igranje uloge i/li gluma – Stupnjevi oblikovanja uloge u raznim oblicima dramskog rada

- a. Polazište: O'Toole: *'The Process of Drama'*; Pogl. 2: *Role*; Neelands: *Beginning Drama 11-13*; G. Bolton, *Acting in Classroom Drama*;
- b. Sugerirana literatura: Saxton i Morgan: *Categories of Identification* (poglavlje 2. The two frames of drama u knjizi *'Teaching Drama: A mind of many wonders'*); Kirby, Michael. 1995. *On Acting and Non-Acting*. U: *Acting (Re)Considered*; Fleming: *Starting Drama Teaching, Pogl. 8, Performance Drama*); O'Neill (*'Drama Worlds'*)
- c. Kako se prema tom pitanju postavlja naša dramska pedagogija starog kova (Ladika: *'Dijete i scenska umjetnost'*)
- d. Slobodni odabir dodatnih naslova i smjerova razmišljanja.

12. Sastavnice dramske forme: Vidovi napetosti u dramskom radu

- a. Polazište: J. O'Toole (*The Process of Drama, pogl. 4: Tension, Time and Audience*)
- b. Sugerirana literatura: J. O'Toole – B. Haseman, *Dramawise*

13. Sastavnice dramske forme: Metaxis – Međudjelovanja zbilje i dramske fikcije te njihovi učinci

- a. Polazište: O'Toole, *The Process of Drama*
- b. Sugerirana literatura: Boal, *Igre za glumce i ne-glumce, str. 177*; Ute Pinkert: *The Concept of Theatre in Theatre Pedagogy*

14. 'Distanca' i 'distanciranje' – vrste i funkcije u kazalištu i dramskom odgojnom radu (postupci distanciranja u poetici B. Brechta [efekt začudnosti- V-efekt]; 'okviri udaljavanja' D. Heathcote i drugo)

- a. Polazišta: S. Eriksson, *Distancing*, u: 'Key Concepts'; I. Gruić, *Prolaz u zamišljeni svijet*
- b. Sugerirana literatura: O'Toole, *Framing* u 'The Process of Drama'; E. Goffmann, *The Frame*, u Counsell i Wolf - Performance Analysis; Heathcote, Ben Chaim ('Distance in the Theatre'); K. Mjaaland Heggstad: *Frame and Framing* u 'Key Concepts'; P. Pavis, *Pojmovnik teatra*

15. Okviri: značenje i ekspresija

- a. Polazište: Dva okvira drame (ekspresivni i značenjski) – Morgan i Saxton, 2. i 5. poglavlje (*The two frames of drama; Strategies and Techniques*) u knjizi *Teaching Drama: A mind of many wonders*'.
- b. Sugerirana literatura: Hornbrook, O'Toole ('The Process of Drama'), Neelands, J. (*Structuring Drama Work*)

16. Forum-teatar – kazališna forma i/ili dramskopedagoška tehnika

- a. Polazište: *Ne raspravljaj, igranj!* – Priručnik forum-kazališta
- b. Sugerirana literatura: Vine, Chris, *TIE and the Theatre of the Oppressed* u 'Learning Through Theatre'; A. Boal, *Igre za glumce i ne-glumce*;
- c. Slobodni odabir dodatnih naslova i smjerova razmišljanja.

17. Dramska igra/ dramsko igranje kao medij odgojno-obrazovnog procesa (u predškolskom odgoju; u osnovnoj i srednjoj školi; u edukaciji i rehabilitaciji)

- a. Polazište: Fleming: *Starting Drama Teaching*, poglavlje 5 (*Approaches to Drama*); M. Duran, *Dijete i igra*, pogl. 1 *Igra* i pogl. 5 *Igra i kognitivni razvoj*;
- b. Sugerirana literatura: V. Krušić, *Kazalište i pedagogija* (poglavlja: *Opće paradigme i Igrokazi, svečanosti, deklamacije, igre i školska prikazivanja*); P. Slade, *An Introduction to Child Drama*; Singer, Jerome L. (1973). *Child's World of Make-Believe: Experimental Studies for Imaginative Play* i Singer, Dorothy G. with Singer, Jerome L. (1990). *The House of Make-Believe: Children's Play and the Developing Imagination*,

18. Procesna drama – dramskopedagoška tehnika i/ili dramski žanr

- a. Polazište: Gruić, *Prolaz u zamišljeni svijet*
- b. Sugerirana literatura: O'Neill ('Drama Worlds'); O'Toole (*The Process of Drama*)
- c. Hrvatska iskustva (opis procesne drame i primjeri prakse u S. Čubrilo – V. Krušić – M. Rimac-Jurinović, *Odgoj za građanstvo, odgoj za život. (Priručnik)* plus dodatni članci: M. Rimac Jurinović, *Procesna drama kao učinkovit pristup*)

19. Odgojno-obrazovni i psihosocijalni ciljevi i učinci rada u kazališnom / dramskom / glumačkom studiju

- a. Polazište: M. Richardson, *Youth Theatre: Drama for Life*;
- b. Sugerirana literatura: V. Spolin, *Improvisation for the Theatre*; Z. Ladika, *Dijete i scenska umjetnost*

20. Improvizacijske metode u dramskom odgojnom i stvaralačkom radu

- a. Polazište: V. Spolin, *Improvisation for the Theatre*
- b. Sugerirana literatura: W. Ward, *Playmaking with Children*; Z. Ladika, N. McCaslin, *Creative Drama in the Classroom*; Ž. Nemet Flegar, *Kazališna improvizacija, jezik i komunikacija* (priručnik); K. Johnstone, *Improv. Improvisation and the Theatre*; J. Radetić-Ivetić (ur.), *Igram se, a učim!*; Lugomer, V. (ur.), *Zamisli doživi, izrazi!*;

21. Vrednovanje dramskog stvaralaštva i aktivnosti djece i mladeži (Što se, kako i tko vrednuje?; Koji se ishodi vrednuju: estetski, odgojni, obrazovni?)

- a. Polazište: *Zbornik radova 2. simpozija o dramskom odgoju 'Poticanje kvalitete u dramskom stvaralaštvu'*.
- b. Sugerirana literatura: V. Spolin; *Improvisation for the Theatre*; M. Richardson, *Youth Theatre: Drama for Life*;

Prilog 3: Upute za citiranje i navođenje literature

Ove se upute odnose na sve radove koje studenti pišu, dakle: seminarske radove, ispitne zadatke, zadaće i, dakako, završni specijalistički rad.

Kad god se koristi literatura ili bilo koji internetski izvor, uvijek se mora točno navesti izvor. To vrijedi i za situacije kad se doslovno citira tekst iz nekog izvora i kad se prepričava svojim riječima. Važno je biti vrlo precizan u tome iz samorazumljivih razloga. Pored toga, u današnje vrijeme lake dostupnosti internetskih izvora, postoji obaveza nastavnika da sve studentske radove provjeravaju antiplagijat softverom. U tom smislu, preporučuje se studentima da prije početka pisanja bilo kojeg rada prouče pravila navođenja literature kako ne bi kasnije s time imali problema.

Pravila citiranja i navođenja literature preuzeta su iz časopisa humanističkog područja.

Citiranje u radu

- Citirani tekst navodi se u navodnicima.
- Za svaki dio teksta koji je citiran ili prepričan mora se navesti izvor.
- Izvor se navodi u zagradi (Flaker 1988: 199); ako se citira više izvora jednog autora izdanih iste godine, u zagradi se navodi (Fališevac 2007a: 201).
- Ako se citira izvor s dvama autorima, u zagradi se navode prezimena obaju autora; ako se citira izvor s više od dvaju autora, u zagradi se navodi prezime prvog autora nakon čega se dodaje "i dr."
- Za citiranje izvora s interneta u zagradi se navodi godina (ako je dostupna) ili prezime autora; ako autor nije naveden, u zagradi se navodi naslov teksta.
- Za neizravno citiranje (kad se navodi citat koji je neki drugi autor citirao) navesti i izvor koji posreduje (cit. prema Flaker 1988: 199).

Upute za navođenje literature

Knjige:

- Prezime, Ime. gggg. Naslov. Grad: Nakladnik.
Prim.: O'Toole, John. 1992. *The Process of Drama - Negotiating Art and Meaning*. London: Routledge.
- Prezime, Ime, Ime Prezime, Ime Prezime i Ime Prezime. gggg. Naslov: podnaslov. Grad: Nakladnik.
Čubrilo, Snježana, Vladimir Krušić, Maša Rimac Jurinović. 2017. *Odgoj za građanstvo, odgoj za život – Priručnik aktivnih metoda za građanski odgoj i obrazovanje s primjerima dobre prakse*. Zagreb: HCDO – Školska knjiga.

Uredničke knjige:

- Prezime, Ime, ur. gggg. Naslov: podnaslov. Grad: Nakladnik.
Radetić-Ivetić, Jadranka, ur. 2007. *Igram se, a učim! Dramski postupci u razrednoj nastavi*. Zagreb. HCDO – PILI-POSLOVI d.o.o.
- Prezime, Ime i Ime Prezime, ur. gggg. Naslov. Grad i Grad: Nakladnik.
Prentki, Tim, Ananda Breed, ur. 2021. *The Routledge Companion to Applied Performance: Volume One - Mainland Europe, North and Latin America, Southern Africa, and Australia and New Zealand*. London and New York. Routledge. Taylor & Frances Group.

Poglavlje u knjizi:

- Prezime, Ime. gggg. „Naslov poglavlja“. U: Naslov knjige, ur. Ime Prezime i dr., str–str. Grad: Nakladnik.

Batušić, Nikola i Vladan Švacov. 1983. „Drama, dramaturgija, kazalište“. U: *Uvod u književnost: Teorija, metodologija*, ur. Zdenko Škreb i Ante Stamać, 565-627. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.

- Prezime, Ime. gggg. „Naslov poglavlja“. U: Naslov knjige, ur. Ime Prezime, str–str. Grad: Nakladnik.

Jackson, Anthony. 2011. „Participatory Forms of Educational Theatre“. U: *Key Concepts in Theatre / Drama Education*, ur. Shifra Schonmann, 235-240. Rotterdam/Boston/Taipei. Sense Publishers.

Rad ili sažetak u zborniku radova sa skupa (ili izlaganje) – izostaviti suvišno:

Prezime, Ime. gggg. „Naslov rada, sažetka ili izlaganja“. U: Naslov zbornika, ur. Ime Prezime, Ime Prezime i Ime Prezime, str–str. Grad: Nakladnik. Vrsta izvora [npr. Zbornik radova/ Knjižica sažetaka / Proceedings of] Naziv skupa i Tema skupa (ako se razlikuju od naziva zbornika) [npr. 3. kongres Društva za. xxx Istraživanje odgoja i obrazovanja] ili javnoga događaja, Institucija glavni organizator, Grad održavanja skupa, Država, dd. – dd. mjeseca gggg.

Krušić, Vladimir. 2019. „Dramski odgoj i pedagogija u raznim europskim kulturnim i pedagoškim tradicijama“. U: *Kako dramsko izražavanje doprinosi kvaliteti poučavanja*, ur. Iva Gruić, Maša Rimac Jurinović, 19-34. Zagreb. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. [3. Znanstveno-umjetnički simpozij s međunarodnim sudjelovanjem. Zbornik radova. 29. – 31. kolovoza 2019.]

Članak u časopisu:

Prezime, Ime. gggg. „Naslov rada“. Naziv časopisa gg (br): str–str.

Krušić, Vlado. 2006. „Što sve može drama?“ U: *Dramski odgoj*, 12-13, 7: 23-25. Zagreb: Hrvatski centar za dramski odgoj.

Mrežna stranica, rad na mrežnoj stranici/mrežnom mjestu i drugi mrežni izvori:

- Vlasnik stranice. Ime stranice. <http:adresa_stranice/> (pristup d. mjeseca gggg).

Hrvatski centar za dramski odgoj. HCDO. <<http://www.hcdo.hr/>> (pristup 15. listopada 2017.)

- Prezime, Ime. gggg. „Naziv rada“. Ime mrežnoga mjesta ili mrežne stranice. <http:adresa_stranice/> (pristup d. mjeseca gggg).

Thornton, Sarah. 2012. „What is Theatre for Social Change?“ U: *From the Personal to the Political: Theatre for Social Change in the 21st Century with particular reference to the work of Collective Encounters: a review of relevant literature*. Liverpool: Collective Encounters' Research Lab. collective-encounters.org.uk. <<https://collective-encounters.org.uk/wp/wp-content/uploads/2014/02/What-is-Theatre-for-Social-Change.pdf>>

ILI:

Prezime, Ime. gggg. „Naziv rada“. Ime mrežnoga mjesta ili mrežne stranice. DOI 0000000000.ž

Heathcote, Dorothy. „Znakovi (a učinci?)“. <<http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/2020/05/Dorothy-Heathcote-Znakovi-a-ucinci.pdf>>

Elektronički i drugi izvori:

Prezime, Ime. gggg. „Naslov rada“. U: Naslov izvora. Vrsta izvora [npr: CD ROM]. Grad: Nakladnik